

Stockholms
stad

Hörselmiljöer för äldre - rapport Mars 2021

[stockholm.se](https://www.stockholm.se)

Hörselmiljöer för äldre
Mars 2021

Dnr: ALD 2021/168

Kontaktpersoner: Hanna Markkula och Samia Choudhury

Förvaltning: Äldreförvaltningen, Avdelningen för stadsövergripande äldreomsorgsfrågor

Sammanfattning

I Stockholms stads budget för 2021 anges att äldrenämnden, i samarbete med stadsdelsnämnderna och Micasa, ska genomföra en utredning av hörselmiljöerna på stadens äldreboenden och att ta fram förslag på förbättringsåtgärder. I budget anges också att äldrenämnden, i samverkan med stadsdelsnämnderna, ska se över hörselmiljöerna ur ett verksamhetsperspektiv inom stadens äldreomsorg.

Hörselnedsättning är vårt vanligaste funktionshinder och förekomsten ökar med stigande ålder. Bland äldre som bor i särskilt boende bedöms endast 10 till 15 procent vara normalhörande. Den ofta gradvisa hörselnedsättning en person drabbas av som äldre orsakas av att örats hårceller successivt förlorar sin förmåga. Det medför framför allt svårigheter att höra ljusa röster, konsonanter och vissa ljud.

Att drabbas av hörselnedsättning medför ofta konsekvenser på flera plan. Den enskilde kan undvika sociala kontakter, innebära osäkerhet i vardagliga situationer och leda till missförstånd. Okorrigerad hörselnedsättning hos äldre kan även leda till en ökad sjuklighet och en snabbare utveckling av demenssjukdomar.

Flera faktorer påverkar möjligheten för en god ljudmiljö. Lokalernas akustiska egenskaper påverkas bland annat av golv- och takbeläggning, inredning, textilier och möbler. Aktivitetsljud från verksamheten som tal och skrammel från disk påverkar liksom av hur arbetet organiseras exempelvis vid måltidssituationen.

En faktor som har stor påverkan på den äldres hörselmiljö är personalens kunskap om hörselnedsättning och hur det påverkar den äldre. Personalen måste veta hur man talar till och bemöter en person med hörselnedsättning samt ha kunskap om hur hörselhjälpmedel används och sköts om.

I rapporten presenteras ett antal resultat som har betydelse för den äldres ljudmiljö. Resultatet baserar sig på uppgifter från äldreförvaltningen, bland annat kvalitetsobservatörer, syn- och hörselinstruktörer inom ett antal stadsdelsförvaltningarna samt Micasa.

Det framgår att i den grundläggande utbildningen till undersköterska finns inget specifikt som rör just hörselomsorg. Krav på kompetens kring hörselomsorg eller hantering och skötsel av hörselhjälpmedel re-

gleras inte heller i stadens avtal eller uppdragsbeskrivningar. Uppföljning av specifik hörselomsorg har därför inte genomförts i stadens verksamhetsuppföljningar.

Majoriteten av Micasas fastigheterna är byggda utifrån andra krav vad gäller akustik än vad som gäller vid nyproduktion i dag och inga särskilda ljudanpassningar har gjorts.

Personal har generellt låg eller mycket låg kunskap om hörselnedsättning och hur man bemöter en person med nedsatt hörsel. Likaså har personalen låg kunskap om hörselhjälpmedel och hur de ska hanteras. Det finns generellt låg kunskap om att det i staden finns syn- och hörselinstruktörer som kan ge råd och stöd.

Äldreförvaltningen ser sammanfattningsvis att de brister som har konstaterats framförallt kan härleds till låg kunskap bland personal. Bedömningen är att det är inom detta område som åtgärder kan ge störst effekt, både i vård- och omsorgsboendena och inom övriga verksamheter i äldreomsorgen.

Äldreförvaltningen föreslår därav att hörselkompetensen bör höjas genom utbildning som bör inkludera hantering av hörselhjälpmedel samt förtydliganden av syn- och hörselinstruktörernas funktion. Hörselkompetens bör även inkluderas i uppföljning och förtydligas i avtal vilket kan ge effekt på sikt i och med att frågan synliggörs och krav på åtgärder kan ställas.

Äldreförvaltningen anser bland annat när det gäller teknik såsom TV och ljudanläggningar kan det generellt finnas behov av en översyn. Vid översyn av inredning kan med fördel ljudexperter anlitas. Vid revideringsarbetet av Micasas ramprogram för nyproduktion kan frågan om ljudmiljö förtydligas.

Innehåll

Sammanfattning	3
Uppdrag.....	6
Bakgrund	6
En god ljudmiljö – flera faktorer påverkar	7
Krav, uppgifter och ansvar	8
Fastigheterna	10
Ljudmiljökrav i lagstiftning	10
Resultat	11
Sammanfattning och förslag	14

Uppdrag

Under 2020 tog äldrenämnden gemensamt med Micasa fram en sammanställning kring hörselmiljöerna i stadens äldreboenden i enlighet med uppdrag.

I Stockholms stads budget för 2021 anges att äldrenämnden, i samarbete med stadsdelsnämnderna och Micasa, ska genomföra en utredning av hörselmiljöerna på stadens äldreboenden och att ta fram förslag på förbättringsåtgärder. I budget anges också att äldrenämnden, i samverkan med stadsdelsnämnderna, ska se över hörselmiljöerna ur ett verksamhetsperspektiv inom stadens äldreomsorg.

Bakgrund

Beskrivningen om hörselnedsättning, konsekvenser för individen och hörselhjälpmedel utgår från rapporten ”*Hörselproblem i åldrandet*” - Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum 2000:10/Äldre och folkhälsa samt artikeln ”*Hörselstatus – riskfaktor och friskfaktor*” - Läkartidningen 40/2020.

Hörselnedsättning bland äldre - förekomst

Hörselnedsättning är vårt vanligaste funktionshinder och förekomsten ökar med stigande ålder. I Sverige beräknas var tionde person vara drabbad och av dessa är åtta av tio över 60 år. Ett antal studier påvisar att för personer i de allra högsta åldrarna är det mer vanligt att ha nedsatt hörsel än att ha normal hörsel. Bland äldre som bor i särskilt boende bedöms endast 10-15 procent vara normalhörande.

Orsaker till och symtom på hörselnedsättning

Hörselnedsättning beror ofta på en kombination av olika faktorer såsom ålder, bullerexponering, arv och miljö, vissa läkemedel och sjukdomar. Den ofta gradvisa hörselnedsättning en person drabbas av som äldre kallas presbycusis vilket orsakas av att örats hårceller successivt förlorar sin förmåga. Det medför framför allt svårigheter att höra ljusa röster, som exempelvis hos kvinnor och barn, konsonanter och vissa ljud. Följden kan bli behov av att skruva upp volymen på TV och radio, svårigheter att använda telefon eller höra samtal när det är störande bakgrundsljud eller när många talar samtidigt.

Konsekvenser för individen

Att drabbas av hörselnedsättning medför ofta konsekvenser på flera plan. Den enskilde kan undvika sociala kontakter och sammanhang då hörselnedsättningen inger känslor av obehag, osäkerhet och brist på kontroll. Det kan innebära osäkerhet i vardagliga situationer, exempelvis att man inte hör telefon- eller dörrsignaler. Missförstånd

kan uppstå och innebära genererande situationer liksom att instruktioner och ordinationer kan misstolkas med risk för skada som följd.

Utöver den sociala och psykologiska aspekten kan det vara fysiskt krävande att försöka urskilja ord och meningar då flera talar samtidigt. Att lägga mycket av sin kraft på att höra kan dessutom vara extra besvärligt för en äldre som redan kan ha nedsatt förmåga till följd av sjukdom eller annan funktionsnedsättning.

Flera vetenskapliga studier har påvisat att okorrigerad hörselnedsättning hos äldre kan leda till en ökad sjuklighet och nedstämdhet, depression och en snabbare utveckling av demenssjukdomar. När hjälp och behandling ges vittnar många äldre om att livskvaliteten och den sociala situationen väsentlig förbättras och förenklas.

Hörapparater

Det är viktigt att en hörselnedsättning uppmärksammas och utreds så tidigt som möjligt, vilket sker på en hörselklinik. Den äldre behöver lära sig att sköta sina utprovade hörapparater och vänja sig vid dem. Hörapparater återger inte ljud på samma sätt som normal hörsel varför det är väsentligt att den äldre använder hörapparaten kontinuerligt och på rätt sätt. Det är också viktigt att lära sig hur hörapparaten sköts och rengörs.

Hörslinga eller teleslinga

En teknik för att göra lokaler tillgängliga för personer som använder hörapparat. En hörslinga/teleslinga gör att ljudet går trådlöst direkt till hörapparaten och avståndet till ljudkällan och störande ljud i lokalen minskar. Teleslinga ska finnas i allmänna lokaler som till exempel föreläsningssalar, möteslokaler, biografen och kyrkor.

En god ljudmiljö – flera faktorer påverkar

Beskrivningen om ljudmiljö utgår bland annat från föreläsningmaterialet ”*God ljudmiljö hela livet*”- Maria Quinn, vårdmiljöutvecklare/Ecophon samt Specialpedagogiska skolmyndighetens hemsida, www.spsm.se.

Lokaler och boendemiljö

Grundförutsättningen för en god ljudmiljö är att byggnad och lokaler har bra akustiska egenskaper så som lågt bakgrundsbuller och anpassad efterklang. Akustiken påverkas till exempel av golv- och takbeläggning, inredning, textilier och möbler. Olika ljudisolerande material på väggar, tak och golv kan användas och mjuka material som mattor och stoppade möbler kan dämpa höga toner. Rummet bör

inte utformas så att eko uppstår, exempelvis kan oregelbundna former eller textilier tillämpas.

Bakgrundsbuller och störande ljud kan komma från trafik eller installationer i byggnaden som ventilation, hissar och belysning. Placering och avskärmning av störande ljudkällor kan ses över så de alstrar minimalt med ljud. Likaså kan åtgärder ses över för att buller utifrån inte ska tränga in. Utomhus kan vind- och väderskydd användas för att minska störande ljud.

Aktivitetsljud från verksamheten som tal, skrapljud från stolar, skrammel från disk och stegljud är en del av vardagen men genom att välja möbler och inredning som absorberar ljud kan förekomsten av störande ljud minska. Skrapande och slamrande ljud är särskilt påfrestande för en person med hörapparater. Exempelvis bör bord och stolar ha ”mjuka tassar” för att undvika skrapljud.

Ljud kan också påverkas av hur arbetet organiseras exempelvis hur rutinerna ser ut kring måltidssituationen eller hur sociala aktiviteter genomförs. Radio och TV bör inte stå på som bakgrundsljud i gemensamhetslokaler. Samlingslokaler bör vara utrustade med hörslinga.

Andra faktorer som kan ha betydelse är att ha runda bord som underlättar för de äldre att se ansiktsuttryck vilket underlättar hörförståelsen. Av samma anledning är det också av betydelse att det finns en funktionell och anpassad belysning. ”Mysbelysning” bör undvikas som enda ljuskälla då äldre även kan ha nedsatt syn.

Personalens kunskaper

En viktig faktor som har stor påverkan på den äldres hörselmiljö är personalens kunskap om hörselproblem och hur det påverkar den äldre. Kunskap måste finnas om hur man anpassar sitt tal när man pratar med en person med hörselnedsättning som att förstärka rösten något, sänka tonläget och tala lite långsammare. Personalen bör stå eller sitta mitt emot personen de talar med för att underlätta läppavläsning. Bakgrundsljud måste begränsas exempelvis vid måltidssituationen med mera. Personalen måste ha kunskap om hur hörselhjälpmedel används och sköts om.

Krav, uppgifter och ansvar

I och med att ljudmiljön påverkas både av fastigheten och verksamheten beskrivs krav och ansvarsfördelning nedan som kan ha betydelse för, eller tangera frågan om ljudmiljö.

Avtal och uppdragsbeskrivningar

I stadens ramavtal och uppdragsbeskrivningar för vård- och omsorgsboende och hemtjänst regleras de krav som staden ställer på utförarna. Vård- och omsorgsboendet ska bland annat upprätthålla trygghet och god säkerhet för de boende såväl beträffande medicinsk vård, omvårdnad, rehabilitering som personlig omsorg. Hemtjänsten ska kunna tillgodose den enskildes fysiska, psykiska, sociala och kulturella behov. Omvårdnadsinsatser kan också avse vissa hälso- och sjukvårdsinsatser som kan jämföras med egenvård.

Kompetens kring hörselomsorg eller hantering och skötsel av hörselhjälpmedel regleras eller berörs inte särskilt i avtal eller uppdragsbeskrivningar.

Undersköterskeutbildning

I den grundläggande utbildningen till undersköterska berörs frågor om hälsa, sjukdomar, omvårdnad och omsorg. Det finns inget specifikt som rör just hörselomsorg. Detta kan ingå i praktiken då det ingår i undersköterskans uppgifter.

Syn- och hörselinstruktörer

Inom kommunen finns heminstruktörer, i staden kallas de syn- och hörselinstruktörer, som kostnadsfritt hjälper den som har nedsatt syn eller hörsel att anpassa sin vardagsmiljö. Instruktorerna kan informera om och hjälpa till med hjälpmedel och träna personen i hemmet och närmiljön och bistå i kontakter med hörselklinik eller syncentral. Instruktorerna erbjuder även utbildning av äldreomsorgens personal kring hörsel- och synnedläggning och hantering av syn- och hörselhjälpmedel. De vänder sig till personal i hemtjänst, vård- och omsorgsboende och dagverksamhet, oavsett regiform.

Uppföljning av äldreomsorgen

Inom äldreomsorgen finns en stadsgemensam uppföljningsmodell som omfattar tre delar.

- Verksamhetsuppföljning rör följsamhet till de krav i avtal, lagar, uppdrag med mera som beskrivs ovan.
- Kvalitetsuppföljning på individnivå rör den enskildes egen upplevelse av äldreomsorgen via exempelvis brukarundersökningar.
- Kvalitetsobservationer belyser den faktiska kvaliteten i mötet mellan personalen och den äldre personen. Observationerna genomförs av kvalitetsobservatörer och områden som följs upp kan vara bemötande och kompetens inom omvårdnad, mat och måltider samt stimulans.

Fastigheterna

Fastigheterna - drift och underhåll

Micasa Fastigheter äger och förvaltar stadens omsorgsfastigheter. Bolaget äger idag 50 större fastigheter som innehåller särskilt boende och majoriteten av dessa hyrs av stadsdelsnämnderna. Det finns ett samverkansavtal som reglerar villkoren och ansvaret mellan Micasa och de stadsdelsnämnder som hyr fastigheter av Micasa. I avtalet framgår bland annat att Micasas åtagande är att vidmakthålla lokalerna i ett gott och funktionsdugligt skick för avsett ändamål samt ansvarar för byggnadernas underhåll, både långsiktigt och löpande.

När det gäller detaljer som kan ha bäring på ljudmiljön såsom innerväggar, innertak och golv så ansvarar Micasa för exempelvis underhåll, reparation och utbyte. Den inhyrande nämnden svarar bland annat för drift och underhåll av lös inredning och utrustning. Om nämnden har ett behov att anpassa sina lokaler för att bättre uppfylla målet med verksamheten ska de göra en anmälan till Micasas som gör en bedömning av anpassningen.

Ramprogram

Micasa har ett ramprogram för bolagets nyproduktion av vård- och omsorgsboenden. Vad gäller ljudklimat i nyproduktion anges i programmet att akustikmiljön bör vara med i planeringen av rumsmiljöerna från början. Vid planeringen bör man tänka på hur de boende och personal kommer att röra sig och hur rummen kommer att möbleras. Hörslinga ska finnas i gemensamma samlingsrum.

Ljudmiljökrav i lagstiftning

- Arbetsmiljölagen omfattar med vissa undantag alla arbetstagarer. Arbetsmiljöverkets författningssamling skriver om krav på arbetslokaler och att det är viktigt att tänka på den akustiska planeringen. Författningssamlingen berör även buller i arbetsmiljön.
- Folkhälsomyndigheten har allmänna råd vad gäller buller inomhus i bostäder, undervisning, vård eller annat omhändertagande och innehåller riktvärden för maximala ljudnivåer.
- Svensk Standard, SS25268, har detaljerade anvisningar om vilka akustiska krav som lokaler ska uppfylla. Anvisningarna ger stöd för att ställa relevanta ljudkrav och ge möjlighet till kvalitetssäkring av ljudmiljön.

- Boverkets byggregler, BBR, anger kraven på lokalers akustiska egenskaper samt krav på att hörslina/teleslina ska finnas i allmänna samlingslokaler samt vid allmänna receptioner.

Resultat

Då det inte finns specifika krav kring hörselomsorg i avtal och uppdragsbeskrivningar har inte uppföljning på den nivå genomförts i stadens verksamhetsuppföljningar. Brukarundersökningarna berör inte heller frågan om hörsemiljö utan allmänt om boendemiljö. När det gäller kvalitetsobservationer har inte frågan om ljudmiljö därför följt upp som en enskild fråga. Men i och med att ljudmiljön kan aktualiseras och påverkas av mötet mellan den äldre och personalen har äldreförvaltningens kvalitetsobservatörer noterat ett antal områden som berör frågan.

Nedan presenteras ett antal resultat som har betydelse för, eller till viss del, tangerar frågan om ljudmiljö. Resultatet baserar sig på uppgifter från äldreförvaltningen bland annat kvalitetsobservatörer, syn- och hörselinstruktörer inom ett antal stadsdelsförvaltningarna samt Micasa.

I mötet med den äldre

Äldreförvaltningen har noterat att ett relativt vanligt klagomål från närstående är att hörapparater inte sätts på, inte har fungerade batteri och/eller försvinner utan att personal på boendet vidtar någon åtgärd.

Kvalitetsobservatorerna påtalar att måltiderna generellt har blivit lugnare sedan frågan om måltidsmiljö började uppmärksammas. TV, radio eller diskmaskin står mer sällan på under måltiden. Personalen sitter oftare med under måltiden för samtal. Det framgår av observationerna att personal generellt är bra på att kommunicera också via kroppsspråk och har överlag ett lugnt bemötande. Dock finns det skillnader mellan och inom olika boenden. Utvecklingsområden som de noterat beskrivs nedan.

Syn- och hörselinstruktörerna framhåller särskilt att personalen generellt har låg eller mycket låg kunskap om hörselnedsättning och hur man bemöter en person med nedsatt hörsel. Likaså har personalen låg kunskap om hörselhjälpmedel och hur de ska hanteras. Instruktorerna påtalar att det är särskilt allvarligt i äldreomsorgen i och med att hörselnedsättning är så vanligt förekommande. Bristerna noteras i samtliga av äldreomsorgens verksamheter såsom vård- och omsorgsboende, hemtjänst och dagverksamhet. Det är ingen skillnad huruvida verksamheterna drivs i kommunal eller privat drift.

- Personalen vet inte hur man bemöter eller hjälper en person med hörselnedsättning. Personal skriker i örat på den äldre, pratar med den äldre med ryggen vänd mot den enskilde, i förbifarten, från ett annat rum eller skramlande med disk och porslin eller med tv eller radio på i lokalen.
- Fortsatt orolig måltidsmiljö med olika störande moment enligt ovan samt att det sker passbyten under måltiden.
- Att personalen hjälper till med all omvårdnad, exempelvis på morgonen, utan att den enskilde har hörapparater. Hörapparaten blir ett avslutande moment. Konsekvensen blir att den äldre tappar delaktigheten i sin omvårdnad.
- Det finns personal som knappt kommunicerar med de äldre, bland annat på grund av bristande språkkunskaper. Svårigheter med språket kan också leda till missförstånd i kommunikationen, särskilt om den äldre personen har nedsatt hörsel.
- Låg kunskap om hörselhjälpmedel och hur de ska hanteras och rengöras. Det innefattar låg kunskap om vad en hörslinga är och hur de ska användas.
- Det finns sällan kunskap om hur hörselhjälpmedel återger ljud, exempelvis att det är mycket påfrestande med slamrande bakgrundsljud. Många äldre väljer av den anledningen bort att använda hörapparaterna.
- Det finns ofta dåligt fungerande elektronik såsom gamla TV-apparater med dåligt ljud och att man använder ”skrälliga gamla kassetbandspelare”.
- Det har inte noterats några särskilda ljudmaterial på väggar eller golv i boendena. Personalen har försökt dämpa störande ljud på andra sätt till exempel med tennisbollar på stolsfötterna.

Syn- och hörselinstruktörernas yrkesroll

Syn- och hörselinstruktörerna framför att det generellt är låg kunskap om att det i staden finns syn- och hörselinstruktörer som kan ge råd och stöd till äldre med syn- och hörselnedsättning. Det finns även

oklarheter kring om de även kan ge utbildning till äldreomsorgens verksamheter, och om även verksamheter i privat regi omfattas.

Det finns låg kunskap om vad syn- och hörselinstruktörerna har för uppgifter och hur de är organiserade. Det finns skillnader i arbetssätt i staden då instruktörernas roll och uppdrag kan vara otydligt och deras arbetsbeskrivning behöver ses över. I och med att arbetssätt skiljer sig åt mellan stadsdelsförvaltningarna är risken att äldre inte får likvärdigt stöd och hjälp. Det finns en tendens att funktionen kan omorganiseras.

Syn- och hörselinstruktörerna skickar regelbundet ut erbjudande om att komma till äldreomsorgens verksamheter för utbildning, råd och stöd. Fåtal, eller inga, verksamheter bokar in en genomgång. Instruktörerna framför att utbildningen bör vara obligatorisk och planeras in årligen, exempelvis på ett APT, första och främst av de kommunala verksamheterna för att få repetition och effekt.

Fastigheterna

Flertalet av Micasas fastigheter är byggda under 1960- och 70-talen. Kraven på akustik har skärpts genom åren, i likhet med mycket annat i BBR, varför majoriteten av fastigheterna är byggda utifrån andra krav vad gäller akustik än vad som gäller vid nyproduktion i dag.

Flera fastigheter har ett successivt ökande behov av upprustning och underhåll. En del har också åldrade tekniska system som börjar bli uttjänta. Vad gäller eventuella synpunkter kopplat till störande bakgrundsljud, till exempel från hissar eller ventilation, har Micasa fått in en del synpunkter på störande ljud i samband med att automatiskt stängda dörrar stänger.

Under 2019 har Micasa genomfört en kartläggning av befintliga hörslingor i fastigheterna och samtliga hörslingor har besiktigats och några har bytts ut eller försetts med ny teknik. Vid inventeringen framkom att många verksamheter inte vet om att de har hörslinga installerad och en del vet inte hur de fungerar.

Det pågår planering för ett antal vård- och omsorgsboenden som ska nyproduceras under de närmaste åren med Micasa som fastighetsägare. Vid dessa projekt är Micasas ramprogram vägledande, se ovan. Ramprogrammet ska revideras under 2021 och när det gäller frågan om akustik och ljudmiljö kan då eventuella förtydliganden av skrivningarna göras i programmet.

Sammanfattning och förslag

Förekomsten av hörselproblematik ökar med stigande ålder. Utvecklingsarbete inom hörselområdet är således väsentligt med tanke på den ökande andel äldre i befolkningen. Det är viktigt att hörselproblematiken uppmärksammas tidigt för att förebygga vidare ohälsa och bidra till en ökad livskvalitet, inte minst socialt. Det är en viktig fråga för regionens hälso- och sjukvård.

Detta uppdrag gäller hörselmiljöer inom äldreomsorgens verksamhetsområde med särskilt fokus på vård- och omsorgsboenden. Det finns som framgår ovan ett antal utvecklingsområden som kan vara viktiga för att förbättra hörselsituationen för äldre. Hörselmiljön involverar flera aktörer både fastighetsägaren och verksamheten som utför driften. Frågan är om bullret beror på den fysiska miljön, verksamheten eller både och. Exempelvis är surrande ventilation en fråga för fastighetsägaren medan en TV som knastrar eller skramliga möbler är en fråga för ett vård- och omsorgsboende eller den enskilde.

Äldreförvaltningen konstaterar i enlighet med ovan att i den grundläggande utbildningen till undersköterska finns inget specifikt som rör just hörselomsorg. Krav på kompetens kring hörselomsorg eller hantering och skötsel av hörselhjälpmedel regleras inte i stadens avtal eller uppdragsbeskrivningar. Uppföljning av specifik hörselomsorg har därför inte genomförts i stadens verksamhetsuppföljningar.

Majoriteten av Micasas fastigheter är byggda utifrån andra krav vad gäller akustik än vad som gäller vid nyproduktion i dag och inga särskilda ljudanpassningar har gjorts.

Äldreförvaltningens förslag

Äldreförvaltningen ser att de brister som har konstaterats framförallt kan kopplas till låg kunskap bland personal. Bedömningen är att det är inom detta område som åtgärder kan ge störst effekt, både i vård- och omsorgsboendena och inom övriga verksamheter i äldreomsorgen. Hörselkompetensen bör därför höjas genom utbildning samt förtydliganden av syn- och hörselinstruktörernas funktion. Hörselkompetens bör även inkluderas i uppföljning och förtydligas i avtal vilket kan ge effekt på sikt i och med att frågan synliggörs och krav på åtgärder kan ställas. Äldreförvaltningen föreslår därför:

- Att ett utbildningsmaterial tas fram. Materialet kan vara en film som beskriver förhållningssätt och goda råd kring hörselnedsättning, god hörselmiljö och hantering av hörselhjälpmedel samt en tillhörande checklista. Syn- och hörselinstruktörernas funktion och roll inkluderas i utbildningsmaterialet.
- Att introduktionsutbildning för stadens omsorgspersonal tydligare kompletteras med frågan om hörselkompetens och hantering av hörselhjälpmedel.
- En översyn och förtydligande av syn- och hörselinstruktörernas organisation, uppdrag och arbetssätt.
- Krav på hörselkompetens bör när så är möjligt förtydligas i avtal och uppdragsbeskrivningar för hemtjänst, vård- och omsorgsboende och dagverksamhet.
- Uppföljning bör tydligare inkludera hörselkompetens. Uppföljning på verksamhetsnivå avser följsamhet till nya krav enligt ovan. I uppföljning genom kvalitetsobservation kan hörselkompetens ges särskilt fokus.

Äldreförvaltningen anser utöver ovanstående att kommunala enheter årligen bör planera in en genomgång med syn- och hörselinstruktör som en del av enhetens löpande kompetensutveckling.

När det gäller teknik såsom TV och ljudanläggningar kan det generellt finnas behov av en översyn och modernisering inom stadens vård- och omsorgsboenden. Vid översyn av vård- och omsorgsboendens och dagverksamheternas inredning kan med fördel ljudexperter anlitas i större utsträckning. Det bör även finnas rutiner för hur verksamheten ska hantera hörslingor. Kompetens hos verksamhetens arbetsterapeut kan användas i större utsträckning.

Vid revideringsarbetet av Micasas ramprogram för nyproduktion kan frågan om ljudmiljö och akustik förtydligas.
